

Els morts de Franco: les matances de Paterna

En foren molts més, però aquests de Paterna, dels quals ara donem noms i dades, havien estat particularment amagats pel franquisme fins aquest desé aniversari de la desaparició del Caudillo.

¿Present? ¿Absent? ¿Resuscitat? Les setmanes anteriors al desé aniversari de la seua mort, els quioscos han vessat reproduccions gràfiques de la seua peculiar imatgeria, en fascicles, números especials, records, interpretacions i lloes diverses. El torrent de paperassa contrasta amb la lògica absència de commemoracions oficials i, fins i tot, amb la probresa de les concentracions anunciades pels franquistes fidels.

Potser cal agrair aquest contrast, però tot plegat resulta una mica artificios i la data ha agafat un aire de muntatge comercial, tan fals com el Dia del Pare i altres festes semblants, inventades per especialistes en marqueting i impulsades pels grans magatzems. Tot molt fred, però ben calculat, perquè el negoci funcione.

Malgrat aquest caire de memòria industrialitzada i passada per l'ordinador —que diu que cal fer i com, perquè els lectors compren el producte i se l'empassen—, molts no han pogut estalviar-se el calfred de molts records amargs. Hem vist Franco pescant, caçant, pintant i en família. Ens l'han reproduït arengant la tropa, caminant victorios, alçant el braç a la romana i a l'ombra del pal·li. L'hem tornar a veure, acompanyat de Hitler, de Mussolini i d'Eisenhower: amb tots i de totes les maneres possibles. Però no l'hem vist vertaderament en acció. Això és, matant. Perquè les forces que donaren suport al Caudillo no ho feren per una simpatia especial, sinó per un criteri simplíssim d'utilitat, perquè els era necessari, en un moment històric determinat, algú

“Matar, tant com fes falta, en qualitat i quantitat”

Tropes «nacionales» entrant a València.

que fes certes funcions i que les fes passablement bé. Entre les faenes a realitzar hi havia aquella, la de matar, tant com fes falta, en qualitat i en quantitat.

Hi ha una anècdota que s'ha airejat molt poc, potser perquè defineix massa bé el personatge. La conta López Rodó en el volum de memòries *La larga marcha hacia la monarquía*. Estava franco despatxant amb el ministre d'Educació Lora Tamayo. Era el 25 de març de 1965. Hi hagué un moment que Lora di-

gué al cap de l'estat que tot seria més difícil quan ell morís perquè, pensava ell «vindria a caos». Franco respongué: «no perquè la gent bona es llançari al carrer» i, quan Lora li retrucà que això significaria una altra guerra civil, Franco li explicà que, al capdavant, les despeses de l'enfrontament de 1936 havien estat, en realitat, molt menudes. «Bé, bé, no cal que ens anem animant», digué el ministre, potser una mica espantat.

Vint-i-quatre anys després d'acabada la guerra, Franco encara pensava que, al capdavant, no havia costat tant i ni tan sols no es preocupava que es pogués repetir. És tot un prodigi d'autofidelitat i d'eficàcia. Reduir la guerra a càlcul de despeses entra molt bé en aquella mentalitat i explica molt més sobre les causes d'aquella política que tots els discursos i totes les interpretacions històriques. Què costa i quant hi ha a guanyar. Si ixen els comptes, no hi ha problema.

Ara fa deu anys que Franco fou soterrat a la tomba que ell mateix s'havia preparat. Va ser un 20 de novembre, que va desaparèixer, però podia haver estat uns dies abans o uns dies després. De fet, ja era mort i tothom s'afanyava a traure-se'l de damunt, amb quatre discursos i quatre llàgrimes. Les forces socials, militars i religioses que li havien donat tot el suport possible i necessari, l'encens i les armes, havien de buscar una altra protecció.

L'epitafi que ell havia dedicat a Carrero Blanco («no hay mal que por bien no venga») fou reiteradament aplicat a Franco, ni que fos en silenci, per la major part dels qui havien constituït la base activa del franquisme, com si poguessen respirar més tranquils. Tan tranquils com pogueren respirar, per fi, els antifranquistes:

Perquè si l'adhesió a Franco

no era debades, com hem apuntat abans, l'oposició tenia també bons motius que la justificassen. Entre altres, la guerra, la dictadura i els morts.

Aquest número extraordinari d'EL TEMPS, commemoratiu del desè aniversari de la mort de Franco, conté un document d'un interès excepcional, elaborat per Vicent Gabarda en la Universitat de València: la llista sencera de tots els afusellats a la ciutat de Paterna, a poc més de 5 quilòmetres de València, entre 1939 i 1956. Nom per nom, fins i tot els més desconeguts, aquesta relació d'executats és un monument a l'horror: pel nombre dels morts, per les circumstàncies tràgiques que envolten cadascun dels afusellaments i per l'onada de terror col·lectiu que aquella repressió causà.

És Paterna. Podia haver estat Monòver. Es podia haver escrit sobre la vida en les presons, sobre l'actuació d'alguns franquistes que encara cuegen com si en la vida no haguessen trencat una vida. Per exemple, Vicente Giner Boira, que fou assessor jurídic exclusiu del capità general Eliseo Álvarez-Arenas, i ara és consultat per Fraga Iribarne sobre la política valenciana d'AP. Hi havia moltes històries a contar, i hem triat aquesta per la seua significació paradigmàtica i, sobretot, perquè estava envoltada fins ara de silenci. Mai no s'havia dit ni la centèsima part sobre la brutalitat fran-

LOS MANUELES

Recuperado por sus dueños

Saluda al genial

Caudillo FRANCO y

al Ejército liberador

¡Viva Franco!

¡Arriba Español

Ruzafa, 18 - Teléf. 18070 - VALENCIA

Pensión Católica LA PERLA DEL TURIA

A CARGO DE

Juan Bonora

SERVICIO DE RESTAURANT ECONOMICO

CABALLEROS, 37 - Teléfono 11.400 - VALENCIA

La «recuperació» d'antigues propietats. Baix, llosa a Paterna.

quista de la postguerra, al País Valencià, com diu aquesta llista 2.238 vegades.

Traure cadascun d'aquests noms (pur signe de 2.238 biografies de persones, entre els 18 i els 83 anys) és un deure informatiu i de justícia històrica. I una bona manera de recordar aquell que se singularitzà, pel seu càrrec suprem, com a causant màxim de tants horrors.

Convé remarcar, finalment, un parell d'anotacions. D'una banda, hem preferit respectar els noms originals en castellà, tal com es van anotar en els llibres de defuncions de cada poble. De l'altra, hem pogut localitzar alguns errors en la denominació, inclús, dels municipis d'origen, i en alguns altres aspectes, fet que hem assenyalat on calia.

El procés d'elaboració de tot aquest treball ha estat, no cal dir-ho, especialment costós.

Forma part, d'altra banda, d'una extensa investigació en marxa sobre la repressió franquista arreu del País Valencià, un estudi sense el qual no es podrà parlar de la nostra història recent. □

“Una llista de morts. Un monument a l'horror”

